

ЗВЕЗДА ПО ИМЕНИ КАРПЕНКО...

И когда потеря громом крушенья
Оглушила, полоснула по сердцу,
Не спешите сообщить утешенье,
Что немало есть потерь по соседству.

*Александр ГАЛИЧ
«Уходят друзья»*

Поздним вечером 10 декабря 2009 года, когда в заиндевевшей и быстро темнеющей, по-зимнему неласковой Москве заканчивался этот странный день, непростой и перенасыщенный вроде бы важными, но на деле рутинными хлопотами, встречами и переговорами, от наших украинских коллег и друзей-ономатологов из Одесского национального университета им. И. И. Мечникова пришло трагическое известие: перестало биться сердце Юрия Александровича Карпенко, выдающегося учёного-языковеда, опытнейшего ономатолога, прекрасного и мудрого человека, страстно любившего саму жизнь, людей, неньку Украину, науку, Одессу, море и солнце.

Я не видел его уже много лет, но в памяти моей он остался действительно светлым, солнечным человеком ...

Мы только что обсуждали в электронных письмах с его ученицей Людмилой Фёдоровной Фоминой радостное событие: в Москве переиздана очень полезная книга Юрия Александровича «Названия звёздного неба», давно ставшая библиографической радостью, — и надо помочь мэтру получить в издательстве авторские экземпляры и перенаправить их в Одессу. Буквально на днях это было. А вчера... Вчера на вечернем небосклоне погасла красивая и яркая звезда по имени Карпенко...

«Престало биться сердце» — это не дежурная фраза, залетевшая в Интернет из некрологов советских времён. Оно действительно остановилось в одночасье! Людмила Фёдоровна пишет: «Был на занятиях, но в аудитории ему стало плохо. Вызвали дочь Елену, и они вместе ушли домой. А дома он умер. Других подробностей я пока не знаю...»

Неутомимый труженик, профессор Юрий Карпенко в день своей кончины был там, где и подобает быть верному рыцарю Науки и Пе-

дагогики, — в родном вузе. Он действительно почитал его родным, ибо здесь, в Одессе, и расцвёл, точнее — по-звёздному заблестал его научный и педагогический талант, хотя многие годы жизни Юрия Александровича связаны с известными университетами ещё в двух городах Украины — Львове и Черновцах.

Именно здесь в Одессе, совсем недавно, 29 сентября 2009 года торжественно отмечался юбилей Ю. А. Карпенко — в тот день ему исполнилось 80 лет ... Мы писали об этом событии на нашем сайте Фамилии.Ру и послали Юрию Александровичу свои тёплые, сердечные поздравления, в которые я, буквально по-детски переживая за свои малые знания, постарался вписать несколько слов и на украинском — памятуя, как нежно и заботливо любит родную речь юбиляр...

Всего два месяца назад ученики и коллеги на юбилее Юрия Александровича возгласили ему «Многая лета», а ныне, прощаясь с ним и провожая его в жизнь вечную, мы, дрожащими губами подпевая церковному хору в Одессе, Киеве, Львове, Донецке, Москве, Воронеже, Екатеринбурге и в иных весях, будем возводить ему «Вечную память»...

Боль в сердце. Острая боль утраты. Ведь неумолимо уходит — сначала понемногу, а потом всё больше и больше умножаясь потерями, — поколение, которому довелось прожить трудную, но яркую жизнь.

Это — поколение и моих родителей, и моих наставников в науке. Мои отец и мать — сверстники Юрия Александровича, оба родились тоже в 1929 году. Папы не стало в 1995-м ... Мамин юбилей мы отметили в марте, и до сих пор наш московский дом во многом держится на ней, дай Бог ей здоровья и радостей. В октябре отметили 80-летие Александры Васильевны Суперанской, благодаря которой во многом и сейчас, в кризисные годы, развитие российской ономастики не останавливается. А могло бы и существенно затормозиться. Но ведь сказано мудрыми нашими предками: «Не стоит село без праведника, а город без святого...» Так всегда было на Руси — на той стародавней Руси, когда и мы с нынешними добрыми соседями-украинцами были «один очаг, один язык». Праведниками, святыми и подвижниками спасены были наши земли, дома и дела...

Скорбя о кончине Юрия Александровича Карпенко, вспомним ещё одну звезду из этой же плеяды родившихся в 1929-м... Это Галина Петровна Смолицкая, видный русский топономист, блестящий

педагог, светлой души человек. 30 ноября ей тоже исполнилось бы 80 лет... Галине Петровне я обязан первыми успешными шагами начинающего учёного, как и первой книжкой «Топонимия Москвы», которая вышла в нашем с ней соавторстве. Галины Петровны не стало в 2006-м...

Честно говоря, я очень надеялся уже через несколько месяцев, в марте-апреле, приехать в Одессу, обнять Юрия Александровича Карпенко, привезти ему коробку книжек по ономастике, изданных коллегами в городах России за последние годы, и побеседовать, посоветоваться о многих планах и идеях, в частности о том, как будет работать фактически уже созданная небольшой группой энтузиастов Международная ассоциация ономатологов им. В. А. Никонова... Теперь — не обниму, не поговорю ... Почему же лишь в такие скорбные дни, человек, нам приходит понимание, что нельзя никакие благие дела или даже просто душеполезное общение с коллегами, родными и друзьями откладывать «на потом», «на завтра»?

Смерть хорошего человека всегда заставляет задуматься о бренном и вечном. Думаем об этом и мы, понимая, что прикоснуться к вечности можно только памятью. Юрий Александрович ушёл в иной мир: звезда по имени Карпенко погасла... Нам же остаётся хранить о нём память, продолжая его подвижнические труды и молиться.

Шлю из Москвы родным и близким покойного, его коллегам и ученикам, всей Одесской ономастической школе глубочайшие соболезнования и слова поддержки: крепитесь!

Со святыми упокой, Христе, душу раба твоего Юрия, идеже несть болезнь, ни печаль, ни воздыхание, но жизнь бесконечная. В блаженном успении вечный покой подаждь, усопшему рабу твоему Юрию, и сотвори ему вечную память.

*М. Горбаневский.
Ночь с 10 на 11 декабря 2009 г.*

Національна академія наук України глибоко сумує з приводу смерті одного з провідних мовознавців нашої держави, визнаного фахівця у галузях дослідження української мови в синхронії та діяхронії, вивчення власних назв, засад ономастичної етимології, автора концепції сутності власної назви і розробника теорії походження української мови й формування її філологічної системи, знаного педагога, члена-

кореспондента НАН України Юрія Олександровича Карпенка і просить передати щирі співчуття рідним і близьким покійного.

*Президент Національної академії наук України,
академік НАН України Б. Є. Патон*

Колектив Інституту Мовознавства НАН України глибоко сумує від важкої для української філології науки втрати — пішов з життя видатний український вчений, член-кореспондент НАНУ Юрій Олександрович Карпенко. Не стало прекрасної людини, патріота України, глибокого знавця і дослідника української мови, загального мовознавства, ономастики, який залишив свій виразний слід у вітчизняному мовознавстві. Висловлюємо рідним і близьким покійного, колективу Одеського національного університету щире співчуття.

Академік В. Г. Скляренко

Український комітет славістів глибоко сумує від тяжкої для Вітчизняної науки втрати. Закінчив свій життєвий шлях видатний український учений, член-кореспондент Національної Академії Наук Юрій Олександрович Карпенко. Не стало прекрасної людини, вченого-славіста, педагога, глибокого знавця української мови, який збагатив Вітчизняну філологію працями першорядної ваги та значення. Висловлюємо щире співчуття рідним та близьким покійного, колективу Одеського національного університету.

*Голова українського комітету славістів,
академік НАН України О. С. Онищенко
Заступник голови,
член-кореспондент НАН України В. А. Широков*

Колектив журналу «Мовознавство» глибоко сумує за Юрієм Олександровичем — нашим багаторічним автором, членом редколегії, другом і радником, прекрасною людиною. Пам'ять про нього з нами назавжди.

*Від редакції редколегії,
відповідальний секретар журналу Валентин Чумак*

Приміть щирі співчуття від ректорату, викладачів, студентів та співробітників Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов з приводу раптової смерті видатного вченого-мовознавця, досвідченого ономатолога, доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, прекрасної та мудрої людини Юрія Олександровича Карпенка.

Пам'ять про Юрія Олександровича буде жити в наших серцях.

Ректор В. М. Докашенко

Ректорат, Ученый Совет Донецкого национального университета, преподаватели и сотрудники филологического факультета глубоко скорбят в связи с кончиной выдающегося ученого, члена-корреспондента НАНА Украины, профессора Карпенко Юрия Александровича, внесшего огромный вклад в развитие филологической науки Украины, широко известного и высоко ценимого в странах ближнего и дальнего зарубежья, воспитавшего плеяду талантливых учеников.

Юрий Александрович был воплощением уникального сочетания качеств организатора, научного руководителя, Учителя и Человека.

Ушел из жизни ученый, преисполненный страстного желания работать на ниве филологии, чувствовавший потребность воплотить еще множество новых идей.

Мы разделяем горе, постигшее семью Юрия Александровича, скорбь друзей и близких.

Ректор Донецкого национального университета В. П. Шевченко

У ці святкові грудневі дні до нас прийшла сумна звістка про смерть всесвітньо відомого, талановитого українського мовознавця, професора, члена Міжнародної ради ономастичних наук, члена-кореспондента НАН України, академіка АН ВШ України Карпенка Юрія Олександровича.

Усі знали Юрія Олександровича як добру, сердечну, щирю людину, яка несла в собі світлу енергію і щедро ділилася з нею усіма, хто був поруч, як вимогливого науковця, здатного не лише до творчих осяянь, а й до організації перспективних наукових поривів на теренах ономастики, що мало й матиме значення для розвитку української та європейської наукової думки.

Всі ці риси характеру дозволили створити в світі Одеську ономастичну школу, яка виплекала докторів та кандидатів, які продовжують справу свого вчителя — Карпенка Юрія Олександровича. Вічна пам'ять тобі Вчителю. Зі щирими співчуттями і гіркою втратою, учні, викладачі кафедр філологічного Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Ректор О. М. Лебеденко

Шановна Олено Юріівно, висловлюємо співчуття з приводу передчасної втрати Вашого батька, а для всіх нас непересічного науковця, доброзичливого вчителя, справжнього патріота, порядної людини. Глибоко сумуємо разом з Вами.

*Світлана Ковтох від імені факультету філології
та журналістики Кіровоградського педуніверситету*

Ректорат університету, факультет філології та журналістики Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського глибоко сумують з приводу того, що раптово обірвалося життя доктора філологічних наук, професора Юрія Олександровича Карпенка та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Пішла з життя високоінтелектуальна, чудова людина — всесвітньовідомий учений у галузі філології.

Юрій Олександрович залишив по собі добру і світлу пам'ять. За життя його поважали і шанували за глибокі знання, принциповість, безкомпромісність. Юрія Олександровича пам'ятатимуть як високоосвічену, непересічну і тим прекрасну людину.

Низький уклін від всіх, хто знав Юрія Олександровича і вічна пам'ять йому.

*Ректор В. Д. Будак
Декан факультету філології
та журналістики А. Л. Ситченко*

Професорсько-викладацький колектив Інституту філології та журналістики Херсонського державного університету глибоко сумує з приводу непоправної передчасної втрати Юрія Олександровича Карпенка, визначного мовознавця, талановитого вченого, дослідни-

ка, основоположника української ономастики, який виховав плеяду вчених-послідовників. Висловлюємо щирі співчуття сім'ї та близьким покійного.

Пам'ять про цю талановиту, щедру душею людину назавжди залишиться в наших серцях.

*За дорученням колективу директор
Інституту філології та журналістики
професор В. П. Олексенко*

Філологи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича схиляють у жалобі голови перед світлою пам'яттю Юрія Олександровича Карпенка, талановитого Вченого, мудрого Керівника, щирого Колеги, доброго, щедрого й вимогливого Учителя й Порадника, радість спілкування з яким освітлювала й освітлює життєву дорогу багатьох поколінь буковинських словесників. Хай пухом ляже земля, хай не згасне вічна вдячна пам'ять.

*Колектив викладачів та студентів
філологічного факультету ЧНУ*